

Asociația Românilor din Rin-Main pentru Cultură și Artă

A R O

www.aro-rhein-main.de

Rumänischer Kulturverein im Rhein-Main-Gebiet e. V.

AziA

APOZIȚIA

Deutsch-Rumänische Kulturgesellschaft e.V.
Societatea culturală Româno-Germană din München

Centenar *Ion Șugariu*

poet de excepție căzut prematur în război
(*6 iunie 1914, Băița, jud. Maramureș - † 1 februarie 1945, Brezno, Cehoslovacia)

evocare de ION DUMITRU

cu sprijinul d-nei Lucia Soreanu-Șugariu și a membrilor cenaclului „Apoziția”

Întâlnirea va avea loc în continuarea Adunării Generale ARO, AGADIR15,

sâmbătă 17 ianuarie 2015, ora 18:30,
în Bernardstr. 63, Offenbach, S-Bahn Ledermuseum

Asociația Românilor din Rin-Main pentru Cultură și Artă

A R O

www.aro-rhein-main.de

Rumänischer Kulturverein im Rhein-Main-Gebiet e. V.

VINTILĂ HORIA: ION ȘIUGARIU DE LA „MEȘTERUL MANOLE“ *)

Generației mele, pe care am putea-o numi „generația dela 1939“, pentru că își atinsese primele țeluri în anul când a izbucnit cel de al doilea Război Mondial, i-a aparținut și acest tânăr poet-erou care ne-a luminat tuturor existența și poesia, în acei ani de dublă pregătire: o pregătire către propria noastră realizare și o culminare a tuturor în plină afirmare a tinereții, și o pregătire de moarte, vreau să spun de moarte reală, cum a fost cea a lui Ion, sau o moarte a Țării, parțială, evident, și trecătoare, însă care n'a trecut și cine știe cât va mai stăruia de-asupra tragediilor noastre.

Ne-am cunoscut și ne-am perfecționat la umbra „Gândirii“ și acolo am înțeles, în primul rând, ce înseamnă a fi Român. Ne-am dezvoltat cetind și meditând cărți de Lucian Blaga, Nichifor Crăinic, Al. Busuioceanu, Oskar Walter Cisek, Ion Pilat, Vasile Voiculescu, Vasile Băncilă, Gib Mihăescu, Matei Caragiale, Tudor Vianu, Adrian Maniu, gânditori, poeți și romancieri care au știut să creeze o Românie literară și filosofică pe măsura României geopolitice ieșite din răsturnările celui dintâiu Război Mondial. E greu de povestit această istorie paralelă și greu de înțeles pentru cei ce n'au trăit-o cum am trăit-o eu, Ion Șugariu și ceilalți tineri de atunci. Cei ce ne precedaseră și care, între 1920 și 1940, au dat Țării un chip cultural fără de care nu se poate reconstitui o imagine valabilă a României antebelice, scriau și publicau și, în timp ce noi împărțeam Universitatea cu poesia, dădeau la iveală cărți ca acestea: „Puncte cardinale în haos“ și „Nostalgia paradisului“ de Nichifor Crăinic, „Trilogia culturii“, „Cruciada Copiilor“, „Meșterul Manole“ și „Avram Iancu“ de Lucian Blaga, „Țărm pierdută“ de Ion Pilat, „Urcuș“ de V. Voiculescu, „Estetica“ de Tudor Vianu, nuvelele lui Victor Papilian, romanele (cele bune) ale lui Cezar Petrescu, „Lauda somnului“ și „La curțile dorului“ de Lucian Blaga, traducerea „Divinei Comedii“ de Alexandru Marcu, eseurile lui Dan Botta, „Panorama literaturii române“ de Basil Munteanu și altele, cărți modelate într'un fel sau într'altul de spiritul „Gândirii“, care a dus în acei ani către o definire a României prin creștinism și cultură, ca un final al încercărilor mai vechi realizate de „Convorbiri literare“ și „Semănătorul“ sau, în sens contrar, de falsele premise, rămase, din fericire, fără concluzie, ale „Vieții Românești“, singura pretenție românească de a face din marxism o cheie de cunoaștere, care nu și-a găsit niciodată broasca, pentru că, dela început până la sfârșit, o căuta pe delături, în inesențialul luptei de clase și a unui fals realism care, atât în literatură cât și în politică, au stârnit între noi adevărate catastrofe naționale.

Tot ce gândise despre românism secolul al XIX-lea și-a aflat în „Gândirea“, ca revistă și ca proiectarea în afara unor personalități crescute în spiritul ei, o continuare și o împlinire. Este imposibil, astăzi, după cum va fi imposibil mâine, să se ajungă la o definire a culturii românești fără să se țină seama de „Gândirea“, care a constituit un fel de Academie Română paralelă, din înfăptuirile căreia; cărți, catedre universitare, conferințe, ziare, s'a putut constitui timp de două decenii un chip real al României, un fel de întregire a neamului, care dădea celeilalte întregiri, dela 1918, o ființă națională și un elan către constelări exterioare. Această idee de universalizare, plecând dintr'o esență românească foarte bine definită, a constituit idealul generației mele și a lui Ion Șugariu.

Anii în care s'a pus la cale proiectul „Meșterul Manole“ au fost 1936-1938, când, colaborând la „Gândirea“ și la alte reviste cum erau, de pildă, „Pagini Literare“ dela Turda, sau „Gândirea Românească“ dela Cluj, ne adunam aproape în fiecare zi la Café de la Paix sau prin restaurante pentru poeți și discutam despre mesajul generației noastre. Eram obsedați de ideea unei afirmări europene a culturii românești. Cei care, dela început, și-au pus fervoarea în acest proiect am fost: Ovid Caledoni, Horia Ni'ulescu, Axente Sever Popovici, Ion Șugariu, Miron Suru și cu mine, la care s'au adăugat, cu participări mai mult sau mai puțin entuziaste, Ștefan Baciu (care s'a despărțit de noi încă înainte de apariția primului număr al revistei), Ștefan Stănescu, Ion Aurel Manolescu și Madeleine Andronescu, iar din depărtarea provinciilor pe unde trăiau: Grigore Popa, Mihai Beniuc, V. Beneș, Mihail Chirnoagă, Octav Șuluțiu și Mircea Streinul, sau Marcello Camilucci, care era pe atunci profesor la Bologna. Alții ni s'au alăturat mai târziu, în cei doi ani de existență a revistei, după cum pictorul Ion Mirea, personalitate complexă, obsedată de artă, de filosofie și de poezie, și alți artiști plastici au fost cu noi sau alături de noi, ca bucovineanul Rud. Rzbicyka, și ne-au ilustrat copertile cu mâini și cu gânduri aliate. Grigore Popa își făcuse teza de doctorat despre Kirkegaard, dacă nu mă înșel, Axente Sever Popovici era matematician și filosof (cel mai inteligent om pe care l-

Asociația Românilor din Rin-Main pentru Cultură și Artă

A R O

www.aro-rhein-main.de

Rumänischer Kulturverein im Rhein-Main-Gebiet e. V.

am cunoscut în viața mea, în Țară și în afară), Ovid Caledoniu trăia din Rilke și Angelus Silesius, Horia Niculescu venea dela Teologie, Mirea voia să știe și să reprezinte totul, într'un elan pluridisciplinar care-i stă și azi înscris în operă, Miron Suru era librar și bibliograf și cel care a făcut posibilă viața vizibilă a revistei punându-ne la dispoziție tipografia dela Cărțile Bisericești, pe care o conducea Pavel Suru. Căutam colaboratori în Franța, Italia, Spania ca să ne mutăm în Europa, convinși de puterea noastră, era să spun de geniul nostru, ceea ce atunci ni se părea normal, deoarece, așa cum spunea Ovid Caledoniu, atinsesem o vârstă (abia trecusem de douzeci de ani) când nu mai puteam scrie decât foarte bine, deci universal valabil. Cred că am fost generația cea mai ambițioasă și mai orgolioasă născută cândva pe „țara rotundă ca un scut”, cum o numea poetul unui „Urcuș” din care ne făcusem un itinerar.

Ion Șugariu era, printre noi, un fel de lumină încărcată de poezie, antagonic și complementar, ca raza soarelui, făcut dintr'o continuitate ondulatorie, care era tradiția dela „Gândirea”, din care i se trage întreaga inspirație, și dintr'o ruptură corpusculară sau revoluționară, care-l aducea, în mod logic, către noi. Toți am fost așa, tradiționaliști și revoluționari, la modul cel mai complementar posibil, fără de care nu e posibil să înțelegi și nici chiar să contemplezi o mișcare literară, un curent, o revistă sau o personalitate universal grăitoare. Totul se rezolva în noi pe această dublă dimensiune, care este, cu siguranță, și cea a României de mâine.

Critici literari specializați au scris în Țară despre poezia lui Ion Șugariu, adunată în acest volum prin grija iubitoarei lui soții, inspiratoare și conducătoare, în felul în care Dante vedea femeia și amorul, în felul în care fiecare din noi, cei dela „Meșterul Manoler” am fost duși către noi înșine ca niște „Fedeli d'Amore” ce eram, de îngerii noștri complementari. Dacă n'ar fi fost strâns cu atâta grabă dintre noi, Ion Șugariu ar fi devenit, alături de Ovid Caledoniu, poetul metafizician al generației dela 1939, înscris dela primele lui versuri pe linia Dante-Claudiel-Rilke-Eliot, de care țineau aproape toți poeții dela „Gândirea”, fiind desigur Nichifor Crainic cel ce cel mai mult a fost continuat de versurile din acest volum. „Sete de ceruri” este un titlu gândirist, dar și „Paradisul peregrinar”, ca și multe din poemele adunate aici. E o poezie plină de soare, vreau să spun de el însuși. De câte ori ne vedeam, mă ruga să nu-l mai chem Ion, ci Soare. Mi se părea un nume păgân, în timp ce numele lui de botez îmi venea direct din Evanghelie și mă așeza alături de chipul interior al poetului. Abia acum îl înțeleg. A fi soare înseamnă a fi lumină, început, peste păgânism și creștinism, genetic adevărat. Astfel, Cuvântul se îmbina cu Lumina și devenea lume. Îi cer iertare abia acum, după atâția ani, în fața acestor poeme și a fragmentelor de proză epistolară, atât de ale lui, îi pot spune Soare, chemându-l așa cum el voia să-l chem. Cetindu-l, am reavut dinainte drama întreagă a generației mele. Idealul universal, proiectarea României către ceea ce îi semăna și către ceea ce o aștepta, adunarea într'o revistă și într'o grupare a voinței noastre de putere spirituală, războiul, separările, morțile, exilurile. Decenii de deșerturi și sânge între acea imagine pură, voitoare de mai bine pentru toți oamenii pământului, împrăștiți în românism, adică în cunoaștere, și teribilul destin care a făptuit contrariul. Ură, lupte de clase, materialism absurd, plin de moli și de răutate, patru decenii de proză întunecată și neomenească, de durere românească, definitoare și ea, într'un fel, deoarece a fost poporul român punctul în spațiu și în timp în care s'a concentrat suferința și nedreptatea. Poate că și asta înseamnă ceva, deși noi am fi vrut concentrarea pe alte valori și pe alte recorduri.

Oricum, poezia lui Ion Șugariu, atât de legată de acea intenție, stă mărturie în aceste pagini de ceea ce ar fi putut fi și n'a fost decât în sacrificiu și în moarte. În această nedorită dar acceptată grandoare de a fi, generația dela 1939 se reîntâlnește cu Ion Șugariu într'un moment în care întunericul care l-a ucis pare a face loc luminii care din Soare începuse să curgă peste noi.

Vintilă Horia, Madrid, 21 I. 1985

*) Prefață la volumul: Ion Șugariu, *Sete de ceruri*, apărut în Colecția „Pașii lui Orfeu”, la Editura Ion Dumitru / Jon Dumitru Verlag, München, 1985, reproducă și în volumul antologic: Ion Șugariu, *Poeme* ediție îngrijită de Lucia Soreanu-Șugariu și Ion Dumitru și apărută la Editura Fundația Culturală Memoria, București 2013.